

Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologi

Skolgården

- en studie ur ett elevperspektiv i årskurs 4-6

Elisabeth Baglien

December 2009

Examensarbete, 15 högskolepoäng

Pedagogik B

Lärarprogrammet

Handledare: Ingegerd Gudmundson

Examinator: Maria Andrén

Baglien, Elisabeth (2009): *Skolgården – en studie ur ett elevperspektiv i årskurs 4-6*. Examensarbete i pedagogik B. Lärarprogrammet. Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologi. Högskolan i Gävle.

Abstrakt

Studiens syfte var att belysa elevernas åsikter om sin skolgård. Oftast belyser tidigare forskning inom ämnet antingen pedagogernas eller förskolebarnens syn på skolgården. Genom att åskådliggöra eleverna som går i årskurs 4-6 bidrar denna studie till ny forskning.

Litteraturgenomgången i bakgrunden visar att elevers synpunkter och åsikter bör lyftas fram. Utevistelse påverkar hela kroppen och eleverna kan få en ökad ansvarskänsla om de får möjligheten att känna sig delaktig i utformningen av skolgården.

Metoden har bestått av en enkätundersökning av elever på en skola med en skolgård som har ett brett utbud av aktiviteter. För att öka förståelsen av elevernas svar kompletteras studien med en miljöbeskrivning av skolgården.

Resultatet i undersökningen visar att majoriteten av eleverna är nöjd med sin skolgård, men att det finns en del saker de vill förändra. En del elever tycker att de flesta aktiviteter som finns på skolgården endast gynnar de yngre barnen och vill gärna förändra det, genom att till exempel få en linjerad fotbollsplan. Fotbollsspelande och att umgås med vännerna genom att prata visade sig vara de populäraste aktiviteterna.

Slutsatsen i undersökningen visar att barnperspektivet bör lyftas fram, inte bara när det gäller utformningen av en skolgård. Eftersom skolgården hela tiden bör vara under förändring.

Nyckelord: *elevers åsikter, skolgård, utemiljö*

Förord

TACK!

- Till alla elever som svarade på enkäterna.
- Till min make och son som har stått ut med mig under arbetets gång.
- Bebis i magen för att du var så snäll och inte gav mamma några bekymmer och krämpor.
- Och inte minst tack till MILO som har ställt upp och varit en underbar stöttepelare.

”Barn får de smulor vi andra, som har makten, bestämmer att de ska ha”.

(Ingeborg Bruggen)

Gävle, december 2009

Elisabeth Baglien

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	6
Styrdokument.....	6
Skolgårdens historia	7
Utemiljöns betydelse	8
Barnen/elevernas delaktighet.....	8
Behövs skolgårdar?.....	9
Problemformulering	10
Syfte och frågeställningar	10
Metod	11
Metodval.....	11
Urval	11
Urval av skola	11
Urval av informanter.....	11
Enkätens utformning.....	12
Genomförande	12
Provenkät	12
Genomförande av enkät	12
Genomförande av miljöbeskrivning.....	12
Bortfall.....	13
Bearbetning av material.....	13
Forskningsetiska överväganden.....	13
Informationskravet	13
Samtyckeskravet	13
Konfidentialitetskravet.....	13
Nyttjandekravet.....	14
Tillförlitlighet	14
Resultat	15
Miljöbeskrivning	15
Enkätresultat	15
Vad gör eleverna på rasten?	15
Är eleverna nöjda med sin skolgård?	16
Elevernas förslag på förändringar?	16
Elevernas delaktighet på skolgården.....	17
Behövs skolgården?	17
Diskussion	18
Metoddiskussion.....	18
Resultatdiskussion	18
Aktiviteter och förändring.....	18
Delaktighet.....	19
Behövs skolgården?	19
Vidare forskning	19
Referenser	21
Bilaga 1: Missiv	22
Bilaga 2: Enkätfrågor	23

INLEDNING

I krönikan *Våga prata med barnen!* skriven av landskapsarkitekten Petter Åkerblom (2008) på Movium (centrum för stadens utemiljö) står det om barnen, deras utveckling och stadens miljö, att det finns ett samband. Krönikan har en sarkastisk ton då Åkerblom (2008) skriver att ännu en forskare har kommit fram till någonting vi redan vet, genom att lyssna på barnen och lyfta fram deras åsikter. Han ställer sig frågan i krönikan varför det är så svårt att lyssna på barnen och belysa deras åsikter? Det behövs bara en genuin lust att lyssna på barnen, samt att barnen har rätt att göra sig hörda i samhällsplaneringen.

Visserligen handlar den krönikan om städers utemiljö. Lika viktigt är det att tänka på att ungas åsikter ska få komma fram i andra sammanhang och inte minst i en utemiljö som de spenderar större delen av sin tid på – skolgården!

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo-94 står ingenting konkret om hur en skolgård ska vara utformad, användas eller hur stor delaktighet eleverna ska ha i utformningen. Ändå är det en av de utemiljöer som de tillbringar en stor del av sin tid på. Arbetsmiljöverket (2009) talar om att skolgården ska vara tilltalande, inbjudande och stimulerande för alla elever vilket jag tycker framhåller att skolgårdens utemiljö har en stor betydelse för trivseln på skolan. Att skolgårdarna idag ser ut på många olika sätt kan lätt läggas märke till. En del har mycket asfalt, ett par gungor och ingen skog, medan andra skolgårdar har tillgång till allt det ovan nämnda. Kan det vara stimulerande och inbjudande för alla elever? I en studie mellan två olika skolgårdar gjord av docent Patrik Grahn vid Lantbruksuniversitet i Alnarp svarade en pojke (9 år) ”vi brukar vara inne för det finns inget att göra ute” (Aftonbladet).

Själv tycker jag att tidigare forskning inom åsikter om skolgårdarna har lagt sin fokus på pedagogers och förskolebarns uppfattningar. Lika viktigt är det väl att ta till vara på grundskoleelevers åsikter? Även Lindholm (2000) skriver att barnperspektivet saknas i skolplanering där utomhusmiljön ingår.

BAKGRUND

I denna del tas det upp vad olika styrdokument säger om skolgårdar och utemiljö, skolgårdens bakgrund och elevernas delaktighet när det gäller skolgården och dess utformning.

Styrdokument

I Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo-94) beskrivs mål och riktlinjer för arbetet inom skolan. Där står det dock ingenting som tyder på hur en skolgård ska vara utformad. (Utbildningsdepartementet, 1994). Däremot står det om andra skäl till att använda sig av utomhusmiljön i undervisningen. Det står om att lek och skapande arbete har stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Vikten av trygghet och trivsel i skolmiljön och betydelsen av delaktighet betonas. Däremot står det ingenting om den fysiska utomhusmiljö utan betoningen ligger på inomhusmiljö. Emellertid nämner läroplanen för förskolan, Lpfö-98 lite mer, bland annat att:

Barnen skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö (Lpfö-98, sid 7)

I Skollagen anges att i alla kommuner ska finnas en antagen skolplan av kommunfullmäktige som visar hur kommunens skolväsende ska utformas och utvecklas. Denna skolplan ska även ange vilka åtgärder kommuner avser att vidta för att uppnå de nationella målen för skolan. I den kommunala skolplanen står det inte heller någonting om hur skolgården ska vara utformad eller hur eleverna ska förhålla sig till den. Däremot nämns skolgården i den lokala arbetsplanen för den aktuella skola jag har tittat på. Där står bland annat skolan har en fantastisk utemiljö som stimulerar till lek, arbete och lärande. Skolgården har en trädgård där det finns växthus, odlingar och dammar. Det finns även lekpark, fotbollsplan/isplan, basketplan och gräsytor för lek.

Även internationella överenskommelser som FN:s barnkonvention talar om barns rätt till en miljö som erbjuder vila, fritid, lek och rekreation utifrån barnets ålder (Barnkonventionen, 2009).

Arbetsmiljöverket (2009) talar å ena sidan om skolgårdens betydelse för eleverna. Att det finns utrymme för både lugna aktiviteter så som utrymme för rörliga aktiviteter. Å den andra sidan talar de om vikten av skolgårdens utformning i olika dimensioner. De hävdar att skolgården är viktig för elevernas pausutrymme, att den ska vara tilltalande, inbjudande och stimulerande för alla elever. Utemiljön ska formas så att den underlättar olika verksamheter och stimulerar samvaro men också erbjuder avskildhet och avkoppling. Under planeringen av en skolgård bör det även strävas efter att underlätta kontakter mellan elever och omgivning, så att alla elever kan känna sig tillgodosedda (Arbetsmiljöverket, 2009).

Skolgårdens historia

Redan på mitten av 1800-talet var det givet att varje skola skulle ha en skolträdgård på gården. År 1842 stod det i den första folkskolestadgan att barn skulle lära sig odla i skolan. Det ansågs viktigt att barnen fick kunskap om att lära sig odla och bruka sin mark för att klara sig i samhället. Därför anlades skolträdgårdar vid folkskollärares tjänstebostad. Där kunde läraren bedriva undervisning men även odla för självändamål (Olsson, 1995). Odlingen hade stor betydelse i undervisningen i nästan 100 år, bland annat för att den i första hand ansågs haft en uppfostrande effekt på barnen. Barnen skulle uppfostras till

arbetsamhet samt ordning och påpasslighet, väcka
skönhetssinne och kväva den inneboende lusten till att
förstöra (Lindholm, 1995 sid. 7).

Under 1920-talets anvisningar får skolgården en mer framträdande plats. Begreppet skolträdgården ersattes med skolbarnsträdgården och lekplanens lyfts fram där idrottsaktiviteter som löpning och längdhopp ska förekomma (Lindholm, 1995).

Under 1940–50-talet genomgick skolbarnsträdgården en förändring. Framst kanske eftersom samhället ändrades från glesbygd till tätbebyggda bostadsområden. Fostrande trädgårdar av jordbruk ersattes till mer bestående mark, vilket oftast innebar asfalterade områden med utspridda lekredskap (Lindholm, 1995).

Först under 1980-talet då läroplanen för grundskolan, Lgr80, infördes återkom den pedagogiska tanken med skolgårdar. Undervisningen kunde ibland förflyttas utomhus (Skolöverstyrelsen, 1980).

Utemiljöns betydelse

Har skolgårdens utemiljö betydelse? Universitetslektor och landskapsarkitekten Gunilla Lindholms (2000) forskning visar att den har betydelse. Utformningen av skolgårdarna har betydelse för hur många aktiviteter elever ägnar sig åt på rasterna. Både Lindholm (2000) och Olsson (1995) skriver att forskning visar att tillgång på naturmark på skolgården lockar till lek och betydligt fler aktiviteter än skolgårdar utan tillgång till naturmark. Naturmarken medverkar till att barn får mer kreativitet i sina lekar men att föredra är en kombination mellan naturmark och lekutrustning (Olsson, 1995).

Skolforskaren Anders Szczepanski (2007) talar om att utomhusvistelsen påverkar hela kroppen både fysiskt och psykiskt. En sund frisk kropp går hand i hand med ett sunt friskt psyke. Vilket leder till att barnens minne förbättras och lusten att lära ökar. Upplevs miljön otrygg och understimulerande, utforskar och leker inte barn i den miljön. Vilket i sin tur kan hämma barnets utveckling både fysiskt och socialt (Björklid 2005).

Utemiljön har inte bara betydelse för eleverna utan även för utomhuspedagogiken. Tillgången till skog och annan naturpräglad omgivning stimulerar till mer utomhusverksamhet (Lindholm, 2000). Landskapsarkitekten Anna Lenninger (i Olsson m.fl., 2002) skriver att lärande sker överallt. Frågor ställda till ett antal lärare visar på att lärandet inte endast behöver bedrivas i ett klassrum. Både lärare och elever mår bra av att vara utomhus. Eleverna blir lugnare och leker bättre med varandra samtidigt som även lärarna vill vara utomhus. En lärare talar om att utomhusmiljön är bärare av tradition och historia och tycker att det är svårt att förmedla upplevelser och känslor genom traditionella läromedel inomhus (i Olsson m.fl., 2002). Även Szczepanski (2007) talar om att utomhusmiljön har betydelse, den leder till nyfikenhet, kreativitet och samarbete.

Barnen/elevernas delaktighet

Som tidigare nämnt skriver Lindholm (2000) att barnperspektivet saknas när det gäller utomhusmiljön i skolplanering. En anledning till att barnperspektivet saknas kan vara för att det inte är generellt. Barnperspektivet är individuellt skriver Lindholm (1995). Hon åsyftar att för barnet finns ingen föreställning om vad som är ”bra platser för barn” utan möjligtvis en föreställning om ”bra platser för mig”. Norén- Björn (m.fl.,1993) skriver att barn verkar leka

friare i en miljö där ingen vuxen varit med och format miljön. Då känner barnen att de kan uttrycka sig själva och leka på egna villkor. Vidare anser Norén- Björn (m.fl.,1993) att om barn får möjligheten att vara med och delta i arbetet med utemiljön bidrar det till ökad ansvarskänsla. Hon påpekar även att förändringarna inte behöver vara stora utan det räcker med att ta till vara på skolgårdens naturliga förutsättningar. Även Petersson (2004) talar om att det är viktigt att se uppbyggnaden av utemiljö ur barnperspektiv. Barnen ser hur omgivningen inspirerar, inte målrelaterat som de vuxna gör. Barnen vill själva upptäcka och hitta platser som de kan få bestämma på och göra till sina egna. Petersson (2004) framhäver även att det är viktigt att utemiljön är uppbyggd för alla barnen. Hänsyn till elevernas skiftande åldrar, behov och intressen bör tas i beaktning.

Behövs skolgårdar?

I *Till torgs – nyheter och åsikter från Movium (10/4 08)* skrivs det att Arbetsmiljöverket hävdar att det inte är vetenskapligt bevisat att barn behöver skolgårdar. Därför kräver inte arbetsmiljöverket att skolgårdar ska beaktas vid inspektion och räknas därmed inte som en arbetsmiljöfråga. Skolmyndigheterna är delade i denna fråga då de å ena sidan har låtit göra en kunskapssammanställning över skolans fysiska miljö men å andra sidan hävdar att de inte har något uppdrag att bevaka var undervisningen bedrivs. Vidare skrivs det att det är som att stutsen stoppar huvudet i sanden och inte vill se. Då de menar att kunskaper om skolgårdars positiva effekt på lek och lärande finns.

PROBLEMFÖRMULERING

I bakgrunden beskrivs bland annat utemiljöns betydelse och elevers delaktighet i arbetet och utformningen av skolgårdar. Forskare som Gunilla Lindholm visar att barnperspektivet saknas, därav har jag valt att lyfta fram eleverna i den här studien.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka elevernas åsikter (årskurs 4-6) om vad de tycker om sin skolgård.

Utifrån syftet ställs följande frågor:

- Hur ser skolgården ut? Vad finns det för aktiviteter och vad är det för utformning på skolgården?
- Vad gör eleverna på skolgården?
- Hur nöjda är eleverna med sin skolgård?
- Vill eleverna förändra någonting på sin skolgård, i så fall vad?

METOD

I det här avsnittet berörs tillvägagångssättet av studien. Valet av metod, urval av skola och informanter, hur genomförandet och bearbetning har gått till, etiska överväganden samt studiens tillförlitlighet.

Metodval

För att lyfta fram elevernas åsikter stod valet mellan intervju och (frågeformulär) enkäter riktade till elever. Valet föll slutligen på enkäter då en av fördelarna med enkät är att det är lättare att få en bredare bild än vad som är möjligt vid intervjuer eller observationer.

Resultatet av enkäterna ger även en större möjlighet att generalisera än vad intervjuer av ett fåtal elever kan ge (Stukát, 2005). En annan fördel med enkätfrågor är risken med omedveten styrning som kan uppstå under en intervju. Stukát (2005) anser att risken med en intervju är att den som intervjuar kan styra samtalet dit den vill, vilket medför att resultatet kan påverkas. För att få ut underlätta förståelsen av elevernas svar har jag även valt mig av att använda mig av en miljöbeskrivning av skolgården.

Urval

Nedan presenteras valet av både skola och informanter.

Urval av skola

Studien genomfördes på en skola som ligger på landsbygden. Skolgårdens utformning bidrog en del till valet då skolgården har det mesta så som; lekredskap, skog, gräsplättar och olika planer att tillgå.

Urval av informanter

För att få så utförliga svar som möjligt föll valet av informanter på eleverna som går i årskurs 4- 6 på denna skola. Då de flesta elever kan läsa, skriva och ge uttryck för sina åsikter vid den åldern. Antalet tillfrågade elever blev samtliga som går årskurs 4-6, vilket i det här fallet beräknades till 39 stycken.

Enkätens utformning

Utifrån litteraturen som används som bakgrund till studien och utifrån syftets frågeställningar utformades frågorna till enkäten. Enkäten är utformad med öppna frågor med några blankrader för att fånga elevernas egna tankar och funderingar (Stukát, 2005). I slutet av enkäten har jag även låtit eleverna skriva fritt om de känner att de hade någonting mer att utveckla eller tillägga .

Genomförande

Jag började med att kontakta lärarna i de aktuella årskurserna som valts ut för att få deras tillåtelse att göra undersökningen i deras klasser. De hänvisade mig att även ta kontakt med rektor för den aktuella skolan för att få dennes godkännande. Ett missiv skickades hem till föräldrarna för att få deras godkännande om eleverna får var med att delta i studien. I missivet framgick även studiens syfte.

Provenkät

Innan enkäten delades ut till de elever som var avsedda att svara på den testades enkäten på tre elever som går i årskurs sex. Under provenkätens gång upptäcktes en del formuleringar på frågorna som kunde förbättras för att de skulle underlätta förståelsen.

Genomförande av enkät

Enkäten besvarades enskilt av eleverna i respektive klassrum. Jag bad eleverna försöka svara på frågorna med hela meningar i den mån de kunde det för att undvika ja, eller nej svar. Under tiden var jag närvarande i klassrummet för att kunna besvara eventuella frågor. Var och en av eleverna fick ta den tid som behövdes för att besvara på frågorna. När frågorna var besvarade kom de fram och lämnade enkäten till mig som lade dem i en mapp.

Genomförande av miljöbeskrivning

Observationen av miljön bestod av cirka 40 minuter iakttagande av både eleverna och skolgårdens utformning under en lunchrast. Den tiden räckte för att uppfylla syftet, nämligen: se hur skolgården ser ut och titta efter vad det finns för aktiviteter för eleverna att tillgå.

Bortfall

39 elever i årskurs 4-6 fick hem ett varsitt missiv/följebrev (se bilaga 1) till sina vårdnadshavare. Av dessa 39 svarstalonger fick jag in svar från 27 stycken. Varav två stycken inte ville att deras barn skulle få delta i undersökningen. Vid undersökningens tillfälle så blev det ytterligare ett bortfall med två elever då dem var sjuk. Antalet deltagare i undersökningen blev i slutändan 23 elever.

Bearbetning av material

Efter att enkäterna var ifyllda och insamlade har jag läst igenom dem flera gånger och analyserat dem. I resultatet fås en överblick på elevernas svar under rubriker utformade utifrån bakgrundens kapitelindelning och frågornas utformande. För att underlätta resultatet har löpande text blandats med citat från eleverna.

Forskningsetiska överväganden

Informationskravet

Vetenskapsrådets (2009) princip om informationskravet uppfylldes genom att de aktuella lärare och rektor kontaktades och informerades om studiens syfte. Även för eleverna poängterades studiens syfte och att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. I ett missiv (se bilaga 1) till vårdnadshavarna informerades även dem om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt.

Samtyckeskravet

Eftersom eleverna är under femton år krävdes det även samtycke från föräldrarna (Vetenskapsrådet 2009) Ett missiv (se bilaga1) till vårdnadshavarna lämnades ut med en svarstalong och eleverna hade en vecka på sig att återlämna svarstalongen till klasslärarna.

Konfidentialitetskravet

Hänsyn måste tas till de medverkandes anonymitet (Stukát, 2005, sid 131). I missivet till vårdnadshavarna garanterades och informerades både föräldrar och elever att de i studien kommer att vara anonyma. Även innan enkäten delades ut påmindes eleverna om sin anonymitet.

Nyttjandekravet

Enligt nyttjandekravet får den insamlade informationen inte användas i något annat ändamål än den forskning studien avser (Vetenskapsrådet, 2009). Genom att svaren endast kommer att användas i denna studie uppfyller jag nyttjandekravet.

Tillförlitlighet

För att undvika missförstånd av enkätens frågor valde jag att prova enkäten på elever innan den användes i det aktuella syftet. Dock kan ändå missförstånd uppstå, både från de svarandes sida, att de missuppfattat någon fråga eller från min sida, där jag eventuellt kan ha tolkat svaret fel. Eftersom chansen till följdfrågor inte fanns minskar det tillförlitligheten (Stukát, 2005) då eleverna inte har någon möjlighet att förklara vad de menar och jag endast kan utgå från mina egna tolkningar. Undersökningsgruppen var från början liten och bortfallet blev större än beräknat (23 av 39). Vilket påverkar studiens tillförlitlighet då tillförlitligheten ökar ju fler personer det är som ser samma sak (Stukát, 2005). Denna studie kan heller inte generaliseras eftersom den är baserad på elevernas egna erfarenheter och åsikter.

RESULTAT

Nedan presenteras både en miljöbeskrivning av skolgården samt resultatet från undersökningen. Studiens empiriska underlag från eleverna har delats in i olika temarubriker dels utifrån litteraturgenomgången dels utifrån frågeställningarna som lyder:

- Hur ser skolgården ut? Vad finns det för aktiviteter och vad är det för utformning på skolgården?
- Vad gör eleverna på skolgården?
- Hur nöjda är eleverna med sin skolgård?
- Vill eleverna förändra någonting på sin skolgård, i så fall vad?

Miljöbeskrivning

Skolgården har en stor framsida med både gräsplättar, två stora sandlådor, basketplan, pergolan (lövgång) och växthus. Det finns även en liten damm, och en stor kulle som är populär vintertid då eleverna gärna åker pulka ned för den. På framsidan finns det även en stor vägg på skolhuset som eleverna använder sig av i vissa bollsporter.

På baksidan av skolgården finns det en grusplan som används som fotbollsplan sommartid. Under vinterhalvåret används forbollsplanen som skridskoplan. På baksidan finns det även tillgång till en klätterställning, linbana, gungor och skog. Matsalen står lite avsides och bakom den finns en skogsdunge där en del elever brukar leka lite avskilt.

Enkätresultat

Genom att studiens syfte är att belysa elevernas åsikter har löpande text blandats med några citat från eleverna. Antalet deltagande i studien var sammanlagt 23 elever mellan årskurs 4-6 på en skola.

Vad gör eleverna på rasten?

De flesta eleverna (20 av 23), svarade att de oftast vistas ute på skolgården under rasten. En elev svarade; ”Kanske, ibland är mina vänner ledsna så då tröstar jag dem”. En annan elev svarade: ”Nästan, ibland är det för kallt”. För de elever som för det mesta vistas ute visade

sig fotbollsplanen vara populärast med flest elevantal. Andra svarade att de helst brukar gå runt, prata och leka med sina vänner. Några svarade att de brukade leka lekar eller kasta boll.

Är eleverna nöjda med sin skolgård?

Ungefär hälften av eleverna svarade att de är nöjda med sin skolgård. En elev skriver att:

den är helt okej. Man kan ha kul i den men den är roligare för yngre

Samma elev skriver även att hon tycker skolgården ser rätt tråkig ut och att man skulle kunna göra så att den ser lite roligare ut.

Av 23 elever är fyra inte alls nöjd med sin skolgård. En elev uttryckte att skolgården ”den är tråkig”. På fråga sju (se bilaga 2) besvarade av de elever som inte var nöjda med skolgården, visade det sig att två elever tyckte allting med skolgården var dåligt. En elev tyckte skolgården var för liten medan en annan svarade att det är dåligt ”att man inte får vara på vissa ställen”. De elever som tyckte allting med skolgården var dåligt svarade även på fråga fem (se bilaga 2) att de saknar en klätterställning.

Det finns många positiva saker på skolgården. Utav 23 elever svarade nio att fotbollsplanen var roligast, sex elever svarade att de inte vet. Resten hade utspridda svar som pergolan, rampen eller att det fanns flera olika saker som var roligt. En elev svarade att ”väggen” är rolig men att hon tycker att sakerna i lekparken är roligare för de yngre klasserna.

Elevernas förslag på förändringar?

Av de 22 elever som svarade på frågan är det fyra elever som är nöjd med sin skolgård och inte vill förändra någonting. Tre elever svarade att de inte visste, resten hade synpunkter som;

Jag skulle göra så att det fanns saker för de äldre klasserna också

En annan elev svarade nästan likadant med förslaget; ”Kanske genom en linjerad fotbollsplan”. Det fanns även en efterfrågan av fotbollar, nät till fotbollsmålen och ett större bås vid fotbollsplanen. En elev vill att de ska få tillgång till en gräsplan.

En kiosk eller miniaffär var det två elever som ville ha. En annan elev svarade att han gärna vill ha en pool och en hockeyarena. En skrev:

bygga ett megastort lekpalats med vakter med åk 4 som skjuter fröknarna om dom kommer nära.

Elevernas delaktighet på skolgården

Drygt hälften av eleverna svarade att de får vara med och bestämma på skolgården. Många utvecklade även svaret genom att skriva att de får bestämma genom klassråd och elevrådet. De får framlägga sina önskemål, men det är inte alltid önskemålen går igenom. Några elever missuppfattade frågan och skrev att de får göra vad de vill.

Behövs skolgården?

Alla eleverna är överens om att skolgården behövs. En elev motiverade frågan:

egentligen kan man bara ha en fotbollsplan och bänkar.
Men småbarnen behöver nog ha saker att leka i.

Några elever svarade att skolgården behövs för att de ska kunna få vara ute och springa av sig och inte enbart sitta stilla. Andra svarade att den behövs för annars kan de inte ha ”kul” utan det skulle vara tråkigt. Någon betonade även att den behövdes för att få frisk luft. En elev svarade ja, och tyckte frågan var idiotisk.

DISKUSSION

Nedan presenteras en metoddiskussion samt en diskussion om resultatet, där resultatet av studien kopplas samman med bakgrunden. Avslutningsvis tipsar jag om fortsatt forskning.

Metoddiskussion

Eftersom jag upplever att undersökningen inte gav så mycket material som jag från början hade önskat, önskar jag nu att jag antingen borde ha kontaktat fler skolor, delat ut enkäten till fler årskurser på samma skola eller ha valt att intervjua några elever istället. På grund av tidsbrist och att enkäten var anonym bidrar det till att jag inte kan förklara närmre vad vissa svar innebär. Utan kan endast dra egna slutsatser utifrån det jag har sett och hur jag tror de har tolkat frågorna. Med intervjuer hade jag kunnat få en djupare bild och förståelse vad eleverna menade. Ändock upplever jag att jag uppfyllt syftet genom att lyfta fram deras åsikter. Dessutom fick jag med hjälp av enkäterna mycket information på kort tid och fördelen med enkät var att jag nådde ut till fler elever än vad jag skulle kunnat göra med intervjuer (Stukát, 2005).

Resultatdiskussion

Aktiviteter och förändring

De flesta elever svarade att de oftast spelar fotboll eller går runt och pratar med sina vänner under rasterna. Olsson (1995) anser att skolgårdarnas utformning har betydelse för hur många aktiviteter elever ägnar sig åt på rasterna. Utifrån Olssons utsaga skulle man därmed kunna tro att eleverna på den här skolgården inte har så mycket aktiviteter att tillgå. Dock så verkar inte fallet vara så då en del elever istället tycker att skolgården har mycket att erbjuda men att det mesta är för de yngre eleverna. FN:s Barnkonvention (2009) och Arbetsmiljöverket (2009) talar bland annat om barns rätt till en miljö som erbjuder vila, fritid, lek, tilltalande och stimulerande för alla elever och utifrån barnets ålder. I den här studien framgår det att eleverna inte tycker att så är fallet, då de gärna önskar mer aktiviteter anpassade efter deras ålder. Arbetsmiljöverket (2009) talar om att kontakten mellan elev och omgivningen är viktig när det gäller utformningen av en skolgård så att alla elever kan känna sig tillgodosedda. Men går det verkligen att tillgodose alla elevers behov? Viljorna är många och en del elever

behöver mer än andra. En elev skrev att han gärna skulle vilja ha en linjerad fotbollsplan medan en annan elev svarade att han gärna skulle vilja ha en pool eller hockeyarena.

Delaktighet

I resultatet framgår det att drygt hälften av eleverna vet att de får vara med att bestämma lite grand om sin skolgård. Vad kan det bero på att de inte vet att de får vara med och göra sin röst hörd genom klass- och elevråd? En tanke kan vara det att de inte upplever att deras synpunkter har kommit fram och gått igenom. Norén- Björn (1993) poängterar att elevernas självkänsla och ansvarskänsla kan öka om eleverna känner att de får vara med och bestämma. Hon påpekar vidare att det inte behöver vara några stora förändringar det handlar om, utan det kanske skulle räcka med att köpa in fler fotbollar och nät till målen som önskades i resultatet, så även de lite äldre barnens behov och intressen tas i beaktning (Petersson 2004).

Behövs skolgården?

Frågan kan tyckas vara självklar och ”idiotisk” som en elev svarade, men efter att ha läst Moviums artikel *dags att skrota skolgården?* i Till torgs (10/4 08) ansåg jag att frågan bör tas upp. Bara det att Arbetsmiljöverket inte vill anse att skolgården är en arbetsmiljöfråga eftersom det saknas belegg på om elever ens behöver skolgårdar (a.a.) är värd att ta upp som diskussion. Är det verkligen så när det finns så mycket forskning om lek och utomhusvistelse, att det främjar elevernas koncentrationsförmåga? Samtidigt ska man kanske ta i beaktning att eleverna som har svarat i den här studien har haft tillgång till en skolgård mellan fyra till sex år så för dem är kanske svaret självklart. De vet inte hur det skulle vara utan en skolgård eftersom de inte har upplevt det.

Vidare forskning

Tips på vidare forskning skulle kunna vara att utveckla studien till ännu mer omfattande. Fler elevers åsikter bör belysas så att vi pedagoger och skolgårdsarkitekter kan ta lärdom. Med medvetenhet har jag valt att studera en skolgård som har ett brett utbud av både objekt och aktiviteter. En intressant studie skulle kunna vara att jämföra elevers åsikter om sin skolgård på olika skolgårdar. Genom att medvetet välja skolgårdar som ser olika ut och erbjuder olika aktiviteter för att se hur skillnad i elevernas åsikter tyr sig, om det nu skulle uppstå några skillnader. Även att jämföra om skolgårdarnas utformning har någon betydelse för om

pedagogerna väljer att ha lektioner utomhus eller inte, vore intressant. En annan studie skulle kunna vara att lyfta fram elevernas åsikter på en skola utan skolgård? Hur upplever de det?

REFERENSER

Aftonbladet. *Vi vill ha en grön skolgård.*

<http://www.aftonbladet.se/stockholm/0003/20/skolgard.html> hämtad: 2009-10-30

Arbetsmiljöverket.(2009). *Så ska arbetsmiljön vara i skolan – skolgården.* Hämtad: 6 november 2009 från: www.av.se/teman/skolan/iskolan/skolgard.aspx

Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö.* Stockholm; Liber.

FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen). (2009). Hämtad: 5 november 2009 från: www.unicef.se

Lenninger, A. & Åkerblom, P. *Till torgs – nyheter och åsikter från Movium* (10/4 08)

Lindholm, G. (1995). *Skolgården – vuxnas bilder, barns miljö.* Alnarp; SLU

Lindholm, G. (2000). *Mer att göra på skolgården? – en undersökning av barns aktiviteter på nio skolgårdar före och efter ombyggnad.* Rapport 01:2: Alnarp institutionen för landskapsplanering.

Norén- Björn, E. Mårtensson, F & Andersson, I. (1993). *Uteboken.* Stockholm; Liber utbildning.

Olsson, T. (1995). *Skolgården – det gränslösa uterummet.* Stockholm: Liber utbildning.

Olsson, T. m.fl. (2002). *Skolgården som klassrum – året runt på Coombes School.* Lund; BTJ Tryck AB

Petersson, C. (2004). *Bra för barn – Forskning om barn och byggd miljö.* Växjö; Institutionen för pedagogik.

Skolöverstyrelsen. (1980). *Lgr 80, Läroplan för grundskolan.* Stockholm: Liber utbildningsförlaget.

Stukát, S. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap.* Lund; Studentlitteratur.

Szczepanski, A. (2007). *Uterummet - ett märkligt klassrum med många lärmiljöer.* L-O. Dahlgren, S. Sjölander, J-P. Strid & A. Szczepanski (Red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla.* Lund; Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo-94.* Stockholm: Skolverket. Hämtad: 20 oktober 2009, från: www.skolverket.se

Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplan för förskolan Lpfö-98.* Stockholm: Fritzes Hämtad: 20 oktober 2009 från: www.skolverket.se

Vetenskapsrådet. (2009). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Åkerblom, P. (2008). Krönika: *Våga prata med barnen!* Hämtad: 2 november 2009, från: www.movium.slu.se

Till vårdnadshavare för eleverna i årskurs 4-6

Hej! Elisabeth heter jag och är en blivande lärare som går min sista termin på lärarprogrammet och ska skriva ett examensarbete. Jag kommer att undersöka vad barn anser om sin skolgård. Jag vill höra om jag får samtala med ert barn om dennes åsikter om sin skolgård.

Syftet med arbetet är alltså att belysa barns åsikter om skolgården.

Kan ni tänka er låta ert barn delta i denna studie? Barnen kommer att få svara på ett antal enkätfrågor. Jag garanterar att deltagandet både är anonymt och frivilligt. Svaren kommer inte att kunna kopplas till enskild individ och all material kommer att behandlas konfidentiellt. För att jag ska få lov att göra den här studien måste ni som vårdnadshavare skriva under att ert barn får delta.

Lämna gärna ert svar senast tisdag 10/11 till ert barns klasslärare.

Har Ni frågor eller funderingar? Ring eller maila mig Elisabeth Baglien på

Tel nr: 07* *** ** **

Mail: plu*****@student.hig.se

Handledare: Ingegerd Gudmundson, ign@hig.se

Det vore trevligt om ert barn fick ställa upp! Tack!

Med vänliga hälsningar

Elisabeth Baglien

Barnets namn:

JA, mitt barn får delta.

NEJ, mitt barn får ej delta.

Underskrift

Klass:

Flicka Pojke

1. Är du ute varje rast?

Svar:.....

2. Vad brukar du göra på rasten?

Svar:.....

.....

3. Vad är roligast på din skolgård?

Svar:.....

.....

4. Får ni elever vara med och bestämma någonting om er skolgård, om ja, hur då?

Svar:.....

.....

5. Saknar du någonting på din skolgård?

Svar:.....

.....

6. Vad är det bästa med din skolgård?

Svar:.....

.....

7. Vad är det sämsta med din skolgård?

Svar:.....

.....

8. Är du nöjd med din skolgård?

Svar:.....

9. Om du fick ändra någonting på din skolgård, vad skulle du göra?

Svar:.....
.....
.....

10. Behövs skolgården, och i så fall varför/varför inte?

Svar:.....
.....
.....

Övriga synpunkter:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tack så mycket för hjälpen!

Elisabeth